

УДК(UDC) 902-051:929Циміданов
DOI: 10.26565/2309-6608-2019-17-08

Пам'яті Віталія Циміданова

Юрій Полідович

Меморіальна стаття присвячена пам'яті видатного археолога, дослідника культур доби пізньої бронзи Віталія Владиславовича Циміданова. Висвітлюються головні етапи життя та наукової творчості. Відзначається роль В. В. Циміданова у дослідженні пам'яток Донеччини та, зокрема, Середнього Подонців'я.

Ключові слова: Віталій Циміданов, доба бронзи, зрубна культура, культурно-історична спільнота, Донецька область.

В ніч з 20 на 21 лютого 2019 року пішов за виднокрай Віталій Владиславович Циміданов, видатний український дослідник доби пізньої бронзи, невтомний археологопольовик, людина з активною громадянською позицією. Віталій народився 9 лютого 1960 р. у м. Макіївка на Донеччині, де й пройшли його дитячі та юнацькі роки. У 1975 р. він, ще школярем, вперше потрапив до археологічної експедиції. Це була експедиція Ростовського університету, що працювала на багатозаровому поселенні біля м. Константиновськ Ростовської області (Віталій потрапив до неї завдяки ростовським родичам, до яких їздив на літніх канікулах). Керував експедицією Володимир Якович Кияшко, який став для Віталія справжнім учителем.

1977 року Віталій закінчив із золотою медаллю спеціалізовану фізико-математичну школу, але вступив на історичний факультет Донецького державного університету,

Об авторе: **Полідович Юрій Богданович**; кандидат исторических наук; Музей исторических драгоценностей Украины – филиал Национального музея истории Украины, ведущий научный сотрудник; ул. Лаврская, 9, Киев, Украина, 010151.

e-mail: yurkor@ukr.net; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0113-6746>

Про автора: **Полідович Юрій Богданович**; кандидат історичних наук; Музей історичних коштовностей України – філіал Національного музею історії України, провідний науковий співробітник, вул. Лаврська, 9, Київ, Україна, 010151.

e-mail: yurkor@ukr.net; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0113-6746>

About the author: **Polidovych Yurii**; PhD (History), Archaeology, Ancient Art, History of the Ancient World; National Historical Museum of Ukraine, branch Museum of Historical Treasures of Ukraine, Senior Researcher; National Historical Museum of Ukraine, branch Museum of Historical Treasures of Ukraine, Lavrska st. 9, Kyiv, Ukraine, 010151.

e-mail: yurkor@ukr.net; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0113-6746>

© Ю. Б. Полідович, 2019

оскільки вже був абсолютно впевненим у своєму життєвому виборі. Упродовж навчання він щороку працював у археологічних експедиціях. Перша з них була обумовлена археологічною практикою, яку проводила Алла Олексіївна Моруженко, декан історичного факультету, відомий дослідник скіфських пам'яток Подніпровського лісостепу. Розкопки проходили на поселенні поблизу с. Лихачівка Полтавської області. Потім Віталій ще одного разу виїздив разом з Аллою Олексіївною, але його справжній інтерес та захоплення викликали експедиції новобудовної археологічної експедиції університету, що досліджували кургани в зонах будівництва меліоративних систем у Донецькому Приазов'ї. Саме там майбутній науковець мав змогу доторкнутися до світу «зрубників», з яким він познайомився ще в ростовській експедиції. А вже дослідженню зрубної культури доби пізньої бронзи він і присвятив своє життя.

В роки, коли вчився Віталій, на донецькому істфаку склалася дуже сприятлива ситуація: декілька років поспіль студентами ставали молоді люди, які йшли вчитися саме на археологів. Всіх об'єднували новобудовна експедиція, археологічні розвідки у Подонців'ї на травневі та жовтневі свята, наукові семінари, дружнє спілкування.

У 1979 р. Донецький університет організував знакову археологічну конференцію, присвячену дослідженню доби бронзи. З'їхалися відомі метри та молоді науковці з усього Союзу. Почути їх виступи, дискусії, що точилися під час засідань та в кулуарах, було надзвичайною вдачею для студентів. А вперше взяти участь у науковій конференції випала нагода вже навесні 1982 р., коли Віталій разом зі своїми колегами Анатолієм Усачуком та Володимиром Горбовим вирушили до Куйбишева (нині Самара) із доповіддю про «зрубний» горщик з піктографічними зображеннями з ґрунтового могильника, дослідженого ними попередньої осені у смт Олексієво-Дружківка.

В. В. Циміданов та І. Б. Шрамко. Донецьк, 1979 рік

Університетське навчання завершилося 1982 року. Це був перший поворотний рік для Віталія. Влітку він одружився і переїхав жити до Мар'їнки, а вже із жовтня знаходився на військовій службі у Радянській армії. До цивільного життя Віталій повернувся за півтора роки у травні 1984 року.

Подальша робота була пов'язана зі школярами: у 1985–1991 рр. Віталій працював керівником археологічного гуртка Будинку піонерів Петровського району м. Донецьк. Упродовж шести років він разом із гуртківцями проводив археологічні розвідки та розкопки на теренах Мар'їнського, Краснолиманського та Слов'янського районів. З розвідками вони пройшли, мабуть, сотні кілометрів, завдяки чому було відкрито кілька десятків поселень зрубної культури в центрі українського степу та з'ясовано особливості їх топографії. Розкопки проводилися переважно на поселенні Новоселівка-II, розташованому на піщаному мисі в заплаві правого берега р. Жеребець у Краснолиманському районі. У ті ж роки Віталій бере активну участь у археологічних конференціях, які щорічно проводилися у Донецьку. Саме у збірниках тез цих конференцій з'явилася його перша опублікована робота (Циміданов 1985) і перша робота, присвячена соціальній структурі зрубного суспільства (Циміданов 1986), яка надалі стане головним об'єктом його досліджень.

Яків Гершкович та Віталій Циміданов на розкопках поселення Глибоке озеро-2.
Літо, 1991 рік

1991 року Віталій перейшов на роботу до Донецького обласного краєзнавчого музею, де працював у новобудовній археологічній експедиції. Приводом стали масштабні розкопки поселення доби пізньої – фінальної бронзи «Глибоке озеро-2», які проводилися сумісно з науково-виробничим кооперативом «Археолог» (м. Київ), від якого керував роботами Яків Гершкович. Надалі експедиція ДОКМ провела розкопки бондарихинського поселення Глибоке-I, загадкової пам'ятки зрубної культури Караванна-I на окраїні Донецька, двошарового поселення Ляпіна Балка у Маріуполі, курганів поблизу смт Новоамросіївське, церкви Св. Антонія і Феодосія у Святогірському монастирі, а також розвідки в Красноармійському (нині Покровському), Великоновосілківському та Добропільському районах. Завдяки Віталію було досліджено поруйновані кургани біля с. Русин Яр у Костянтинівському районі та Проклята Могила на Слов'янщині. У 1990-х роках

Віталій брав активну участь у регіональних конференціях, де піднімалася проблематика археології пізньої бронзи, у Дніпропетровську (нині Дніпро), Донецьку, Запоріжжі, Луганську, Мелітополі, Одесі, Тирасполі, Харкові, Херсоні.

1997-й став для Віталія черговим поворотним роком. Того року він переїхав із сім'єю до рідної Макіївки, захистив дисертацію на тему «Соціальний розвиток населення зрубної культурно-історичної спільноти за матеріалами Східної України», отримав науковий ступінь кандидата історичних наук і перейшов на основну роботу до Краматорського економіко-гуманітарного інституту, де працював на посадах старшого викладача, а згодом – доцента кафедри історії та культурології. В інституті Віталій пропрацював понад 10 років, та за цей час він не поривав зв'язків з ДОКМ, де продовжував працювати за сумісництвом. У ці роки Віталій – учасник численних розвідок у різних куточках Донецької області (найбільш масштабні було проведено у 1998 р.), розкопок комплексної пам'ятки Козача Пристань та середньовічного Маяцького

городища на Слов'янщині, курганів на території Донецького аеропорту, на окраїні Маріуполя (група «Зінцева Балка»), біля смт Райське (курган Розкопана Могила) та с. Іжівка Костянтинівського району, залишків Старо-Петровського чавуноливарного заводу XIX ст. поблизу м. Єнакієве, проведення масштабного нанесення археологічних пам'яток на схеми землекористування всіх господарств області.

Ці роки для Віталія були насиченими й науковою роботою. На основі переробленої та доповненої дисертації було видано монографію (Цимиданов 2004), з'явилося кілька важливих статей з аналізу певних категорій інвентарю та особливостей поховального ритуалу зрубної спільноти (Цимиданов 1998; 1999; 2000; 2001а; Житніков, Цимиданов 1999; ін.). Цікава дискусійна праця була присвячена філософському осмисленню історії доби пізньої бронзи (Цимиданов 2006а). Ще одним напрямком досліджень були пам'ятки ямної культурно-історичної спільноти, чому сприяла співпраця з одеською дослідницею С. В. Ивановою (Иванова, Цимиданов 1998; Цимиданов 2001-2002; ін.). Кілька разів дослідник повертався до теми скіфських генеалогічних легенд, які, на його думку, пов'язані з подіями соціального конфлікту у ранньозрубному суспільстві на теренах Середнього та Нижнього Поволжя (Цимиданов 1992; 2005; Цимиданов 1995). Важливим було порівняння епічного осетинського епосу Нарти та степових суспільств доби бронзи (Цимиданов 2001b; 2007а). Захоплювали Віталія й регіональні дослідження української етнографії (Цимиданов 2006b; 2007b; 2010; ін.).

На початку 2009 р. Віталій повернувся на постійну роботу до ДОКМ. Перед відділом охорони пам'яток археології на той час постали нові задачі, успішному вирішенню яких сприяв і Віталій. Проводилися активні поїздки з фермерами та фахівцями районних відділів історії та культури з метою встановлення технічного стану та меж археологічних пам'яток, проводилися численні виїзди на археологічну експертизу земельних ділянок, що відводилися під будівництво. У 2011 і 2012 рр. було здійснено археологічні розкопки курганних груп Попов Яр-2 і Марієнфельд, активним учасником і керівником яких був Віталій. Чимало часу займала камеральна обробка археологічних матеріалів, підготовка охоронно-облікової документації та об'ємних звітів. І певно, що «з-під пера» щороку виходило по кілька наукових статей. У 2009 р. склався творчий тріумфірат, який колеги між собою назвали «ПУЦ» за прізвищами авторів: В'ячеслав Підобід, Анатолій Усачук та Віталій Цимиданов. Перша спільна робота була присвячена нолям з кільцевим упором доби пізньої бронзи (Подобед, Усачук, Цимиданов 2009). За десять років ПУЦ підготував понад п'ятдесят статей, в яких проаналізовано різні категорії культури доби пізньої бронзи – раннього заліза. З-поміж них виділяються дві дискусійні статті, присвячені важливим питанням дослідження зрубної культурно-історичної спільноти: в одній з них наводиться контраргументація концепції В. В. Отроценка щодо поділу спільноти на дві культури (бережнівсько-маївську та покровську), у другій розподіляються фінально-зрубний пласт пам'яток і коло пам'яток отрадненської культури, виділеної ростовським дослідником В. В. Потаповим (Подобед, Усачук, Цимиданов 2012; 2013а).

Одним з напрямків роботи відділу, який ініціював саме Віталій, було узагальнення інформації про археологічні дослідження на теренах Донеччини з кінця XVIII ст. до наших днів. Цей задум було реалізовано тільки щодо розкопаних курганів (Усачук, Полідович, Цимиданов, Литвиненко 2004). Надалі йшла активна підготовка до видання кількох випусків «Археологічного альманаху», присвячених поселенням доби бронзи. Вони мали включити звід поселень та публікацію матеріалів деяких розкопаних пам'яток, зокрема Новоселівки-II, Козачої Пристані та Ляпинської Балки. Були плани підготувати аналогічний звід пам'яток бондарихинської культури Середнього Подонців'я, значна частина яких була відкрита саме Віталієм.

Проте ці та багато інших життєвих та робочих планів перервала війна. Вона забрала у Віталія майже все, що було дорогим, – кохану дружину, батька, улюблену роботу, рідне місто...

Віталій Циміданов у робочому кабінеті в Донецькому обласному краєзнавчому музеї.
2011 рік

Віталій Циміданов, В'ячеслав Підобід та Анатолій Усачук на розкопках курганів
групи «Марієнфельд» у Слов'янському районі. 2012 рік

Та Віталій не здався, не зламався. 10 лютого 2016 року він переїхав на територію, підконтрольну українській владі. Згодом влаштувався до Донецького обласного краєзнавчого музею (м. Краматорськ). Довкола нього завирувало життя. Він організував проведення археологічних розвідок та невеликих рятівних розкопок, брав участь у розкопках курганів на території Краматорської міськради та Добропільського району, проводив археологічну експертизу земельних відводів, готував обліково-охоронну документацію, ініціював підготовку та видання першого числа наукового збірника музею. Віталію навіть вдалося частково реалізувати ідею зводу поселень доби бронзи – за участю колег він зібрав та опублікував всі наявні дані за поселеннями Середнього Подонців'я (Циміданов, Коваль, Литвиненко, Гриб 2017).

Останній проект, який вдалося реалізувати Віталію, – каталог-довідник «Героям слава! Пам'ятки російсько-української війни на Донеччині» (Циміданов, Циба 2019), ідея якого народилася під час численних поїздок по області. 20 лютого 2019 року музей провів гучну прес-конференцію з презентацією унікального видання, під час якої Віталій багато розповідав про себе та свої переживання останніх подій на Донбасі (це було дивно, адже раніше Віталій був дуже потайливим і не визнавав публічних заходів). А за день серце Віталія зупинилося...

Так, за життя Віталій був дуже потайливим. Колеги знали про нього переважно з його наукових робіт. В них він буде жити і в майбутньому!

REFERENCE

- Ivanova S. V., Tsimidanov V. V. 1998: Pogrebeniya s toporami v yamnoy kul'ture Severo-Zapadnogo Prichernomor'ya. Naukovi pratsi istorichnogo fakul'tetu Zaporiz'kogo derzhavnogo universitetu [Scientific works of the school of history of Zaporizhia State University]. IV, 141–162. (In Russian).
- Иванова С. В., Цимиданов В. В. Погребения с топорами в ямной культуре Северо-Западного Причерноморья. Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. IV, 141–162.
- Podobed V. A., Usachuk A. N., Tsimidanov V. V. 2009: Nozhi epokhi pozdney bronzy s kol'tsevym uporom iz Tsentral'noy Azii i Sibiri i ikh zapadnyye analogii. Drevnosti Sibiri i Tsentral'noy Azii [Antiquities of Siberia and Central Asia]. 1–2 (13–14), 3–16. (In Russian).
- Подобед В. А., Усачук А. Н., Цимиданов В. В. Ножи эпохи поздней бронзы с кольцевым упором из Центральной Азии и Сибири и их западные аналогии. Древности Сибири и Центральной Азии. 1–2 (13–14), 3–16.
- Podobed V. A., Usachuk A. N., Tsimidanov V. V. 2012: Nekotoryye diskussionnyye problemy arkheologii yuga Vostochnoy Yevropy finala bronzovogo veka. Donets'kiy arkheologichniy zbirnik [Donetsk archaeological collection]. 16, 194–245. (In Russian).
- Подобед В. А., Усачук А. Н., Цимиданов В. В. Некоторые дискуссионные проблемы археологии юга Восточной Европы финала бронзового века. Донецкий археологичний збірник. 16, 194–245.
- Podobed V. A., Usachuk A. N., Tsimidanov V. V. 2013: Srubnaya obshchnost': dve arkheologicheskiye kul'tury ili vnutrikul'turnaya nepreryvnost'? Arkheologicheskiy al'manakh [Archaeological Almanac]. 30, 196–256. (In Russian).
- Подобед В. А., Усачук А. Н., Цимиданов В. В. Срубная общность: две археологические культуры или внутрикультурная непрерывность? Археологический альманах. 30, 196–256.
- Usachuk A. N., Polidovich YU. B., Tsimidanov V. V., Litvinenko R. A. 2004: Svod dannykh ob issledovaniyakh kurganov na territorii Donetskoy oblasti v XX veke. Arkheologicheskiy al'manakh [Archaeological Almanac]. 14, 56–109. (In Russian).

- Усачук А. Н., Полидович Ю. Б., Цимиданов В. В., Литвиненко Р. А. Свод данных об исследованиях курганов на территории Донецкой области в XX веке. Археологический альманах 14, 56–109.
- Tsimidanov V. V. 1985: Srubniki na Balkanakh. V: Shvetsov M. L. (otv. red.). Arkheologiya i krajevedeniye – shkole. Donetsk, 24–25. (In Russian).
- Цимиданов В. В. Срубники на Балканах. В: Швецов М. Л. (отв. ред.). Археология и краеведение – школе. Донецк, 24–25.
- Tsimidanov V. V. 1986: O sotsial'nom chlenenii sрубnykh pogrebeniy Donbassa i Severo-Vostochnogo Priazov'ya. V: Kolesnik A. V. (otv. red.). Problemy okhrany i issledovaniya pamyatnikov arkheologii v Donbasse. Donetsk, 28–30. (In Russian).
- Цимиданов В. В. О социальном членении срубных погребений Донбасса и Северо-Восточного Приазовья. В: Колесник А. В. (отв. ред.). Проблемы охраны и исследования памятников археологии в Донбассе. Донецк, 28–30.
- Tsimidanov V. V. 1992: Chas viniknennya legendi pro pokhodzhennya skifiv (persha versiya Gerodota). Arkheologiya [Archaeology]. 31, 31–38. (In Ukrainian).
- Цимиданов В. В. Час виникнення легенди про походження скіфів (перша версія Геродота). Археологія. 1, 31–38.
- Tsimidanov V. V. 1995: Stsena iz legendy o trekh brat'yakh na «navershii» iz Perederiyeyovy Mogily. Letopis' Donbassa [Chronicle of Donbass]. 3, 3–5. (In Russian).
- Цимиданов В. В. Сцена из легенды о трех братьях на «навершии» из Передериевой Могилы. Летопись Донбасса. 3, 3–5.
- Tsimidanov V. V. 1998: Parni pokhovannya zрубnoi kul'turno-istorichnoi spil'noti. Arkheologicheskyy al'manakh [Archaeological Almanac]. 7, 51–60. (In Ukrainian).
- Цимиданов В. В. Парні поховання зрубної культурно-історичної спільноти. Археологический альманах 7, 51–60.
- Tsimidanov V. V. 1999: Vereteno v obryadakh naseleniya sрубnoy kul'tury. Trudy Gosudarstvennogo istoricheskogo muzeya [Proceedings of the State Historical Museum]. 109: Tekstil' epokhi bronzy Yevraziyskikh stepey, 224–227. (In Russian).
- Цимиданов В. В. Веретено в обрядах населения срубной культуры. Труды Государственного исторического музея. 109: Текстиль эпохи бронзы Евразийских степей, 224–227.
- Tsimidanov V. V. 2000: Zagadki sрубnykh chash. Donskaya arkheologiya [Don archeology]. 3–4, 142–148. (In Russian).
- Цимиданов В. В. Загадки срубных чаш. Донская археология. 3–4, 142–148.
- Tsimidanov V. V. 2001a: Astragaly v pogrebeniyakh stepnykh kul'tur Vostochnoy Yevropy epokhi pozdney bronzy i rannego zheleza. Arkheologicheskyy al'manakh [Archaeological Almanac]. 10, 215–248. (In Russian).
- Цимиданов В. В. Астрагалы в погребениях степных культур Восточной Европы эпохи поздней бронзы и раннего железа. Археологический альманах. 10, 215–248.
- Tsimidanov V. V. 2001b: Epicheskiy sotsium nartov i stepnyye obshchestva epokhi bronzy. V: Dobrov P. F. (red.). Problemy arkheologii i arkhitektury [Problems of archeology and architecture]. Donetsk–Makeyevka. T. 1, 55–64. (In Russian).
- Цимиданов В. В. Эпический социум нартов и степные общества эпохи бронзы. В: Добров П. Ф. (ред.). Проблемы археологии и архитектуры. Донецк–Макеевка. Т. 1, 55–64.
- Tsimidanov V. V. 2001–2002: Pogrebeniya so stelami v yamnoy kul'ture Severo-Zapadnogo Prichernomor'ya. Stratum plus. 2, 370–385. (In Russian).
- Цимиданов В. В. Погребения со стелами в ямной культуре Северо-Западного Причерноморья. Stratum plus. 2, 370–385.
- Tsimidanov V. V. 2004: Sotsial'naya struktura sрубного obshchestva. Donetsk. (In Russian).

- Цимиданов В. В. Социальная структура срубного общества. Донецк.
Tsimidanov V. V. 2005: Legendi pro pokhodzhennya skifiv ta ukrains'ki kazki. Drevnosti [Antiquities]. 2005, 116–129. (In Ukrainian).
- Цимиданов В. В. Легенди про походження скіфів та українські казки. Древности. 2005, 116–129.
- Tsimidanov V. V. 2006a: Srubnaya obshchnost' v svete tsiklicheskikh teoriiy razvitiya. Donets'kiy arkhеologichniy zbrnik [Donetsk archaeological collection]. 12, 70–102. (In Russian).
- Цимиданов В. В. Срубная общность в свете циклических теорий развития. Донецкий археологичний збірник. 12, 70–102.
- Tsimidanov V. V. 2006b: Osobennosti oblastnoy etnografii. Litopis Donbasu [Chronicle of Donbass]. 14, 94–101. (In Russian).
- Цимиданов В. В. Особенности областной этнографии. Літопис Донбасу. 14, 94–101.
- Tsimidanov V. V. 2007a: Odin iz napryamkiv suchasnikh etnografichnikh doslidzhen' ukrains'koi kul'turi. Problemi osviti [Problems of education]. 52, 207–213. (In Ukrainian).
- Цимиданов В. В. Один із напрямків сучасних етнографічних досліджень української культури. Проблеми освіти. 52, 207–213.
- Tsimidanov V. V. 2007b: Nartovskiy epos osetin i srubnaya kul'tura: poisk skhozheniy. Izvestiya Severo-Osetinskogo instituta gumanitarnykh i sotsial'nykh issledovaniy [News of the North Ossetian Institute for Humanitarian and Social Research]. 1 (40), 17–36. (In Russian).
- Цимиданов В. В. Нартовский эпос осетин и срубная культура: поиск схождения. Известия Северо-Осетинского института гуманитарных и социальных исследований. 1 (40), 17–36.
- Tsimidanov V. V. 2010: Dzherelo z yetnografni ukraintsiv Donechchini. Litopis Donbasu [Chronicle of Donbass]. 18, 122–135. (In Ukrainian).
- Цимиданов В. В. Джерело з етнографії українців Донеччини. Літопис Донбасу. 18, 122–135.
- Tsimidanov V. V., Zhitnikov V. G. 1999: Pokhovannya zrubnoi spil'noti z bulavami. Arkheologiya [Archaeology]. 31, 131–142. (In Ukrainian).
- Цимиданов В. В., Житніков В. Г. Поховання зрубної спільноти з булавами. Археологія. 1, 131–142.
- Tsimidanov V. V., Koval YU. G., Litvinenko R. O., Grib V. K. 2017: Arkheologichni pam'yatki Seredn'ogo Podontsiv'ya (Donets'ka oblast') dobi kamenyu, bronzi ta seredn'ovnichchya: stoyanki, maysterni, poselennya. Donechchina: priroda, lyudi, kul'tura 1, 1–179. (In Ukrainian).
- Цимиданов В. В., Коваль Ю. Г., Литвиненко Р. О., Гриб В. К. Археологічні пам'ятки Середнього Подонців'я (Донецька область) доби каменю, бронзи та середньовіччя: стоянки, майстерні, поселення. Донеччина: природа, люди, культура 1, 1–179.
- Tsimidanov V. V., Tsiba O. P. 2019: Geroyam slava! Pam'yatki rosnys'ko-ukrains'koi viyni na Donechchini. Kramators'k. (In Ukrainian).
- Цимиданов В. В., Циба О. П. Героям слава! Пам'ятки російсько-української війни на Донеччині. Краматорськ.

Резюме

Полідович Ю. Б. *Памяти Виталия Цимиданова*

Меморіальна стаття посвящена пам'яті видаючогося археолога, досліджувача культур епохи пізньої бронзи Виталия Владиславовича Цимиданова. Освітлюються основні етапи життя і наукового творчості. Відзначається роль В. В. Цимиданова в

исследовании памятников Донетчины и, в частности, Среднего Подонцовья.

Ключевые слова: Виталий Цимиданов, эпоха бронзы, срубная культура, культурно-историческая общность, Донецкая область.

Summary

Polidovych Yu. B. *In memory of Vitaly Tsymidanov*

The memorial article is dedicated to the memory of the outstanding archaeologist, researcher of cultures of the Late Bronze Age Vitaly Vladislavovich Tsymidanov. The main stages of life and scientific creativity are highlighted. The role of V.V. Tsymidanova in the study of monuments of the Donetsk.

Key words: Vitaly Tsymidanov, Bronze Age, Timber-Grave culture, cultural and historical community, Donetsk region.

